

Література.

1. Гудзь О. Фінансово-кредитна інфраструктура аграрної сфери України / О.Є.Гудзь // Економіка АПК.– 2009. - № 6. – С. 58-63.
2. Державне регулювання економіки: навч. Посібник / С.М.Чистов, А.Є.Никифоров, Т.Ф.Купенко та ін. – К.:КНЕУ, 2000. – 316 с.
3. Діброва А.Д. Державна підтримка як засіб забезпечення сталого розвитку сільського господарства України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://webmaster.btsau.net.ua/files/list/edition/ed_ravgpmagrt.pdf
4. Калашнікова Т.В. Удосконалення державної підтримки аграрних підприємств України в умовах глобалізації : монографія / Т.В. Калашнікова. – Харків: «Влашке», 2014. – 280 с.
5. Ковальський В.С. Правотворчість: теоретичні та логічні засади / В.С.Ковальський, І.П.Козінцев. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 192 с.
6. Онегіна В.М., Кравченко О.М., Білецький О.С. Державна аграрна політика та підтримка тваринництва в Україні // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. – Харків: ХНТУСГ, 2018. – Вип.191.- 405 с. С. 77-92.
7. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств / Постанова КМУ від 7.02.2018 № 106; Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки галузі тваринництва / Постанова КМУ від 7.02.2018 № 107 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>.
8. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 07 грудня 2017 р. № 2246-VIII [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2246-1>
9. Сафонов І.П. Правова регламентація державної підтримки аграрних товаровиробників: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.06. – Національна юридична академія України ім. Я. Мудрого. – Харків, 2007. – 24 с.

КОРНІЄНКО В.С.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

Ринок зерна і продуктів його переробки має важливе значення для нашої країни, адже зерно - це основа продовольчої безпеки держави. Ринок зерна і продуктів його переробки - головний серед ринків сільськогосподарської продукції. Його формування безпосередньо пов'язано з ефективністю всієї системи агропромислового виробництва. У сформованих в даний час умовах господарювання виробництво зерна має стратегічне значення. Однак на сьогоднішній день даний ринок не достатньо вивчений, а рішення проблем щодо виробництва та експорту приймаються без проведення будь-яких серйозних досліджень.

Розвиток ринкових відносин в господарській діяльності передбачає їх здійснення в умовах невизначеності ситуації і мінливості економічного середовища. Неясність і невпевненість в отриманні очікуваного кінцевого результату стає реальною небезпекою непередбачених втрат і вимагає теоретичного осмислення категорії економічного ризику з розробкою можливих ситуацій щодо тенденцій розвитку вітчизняного ринку виробництва зерна.

Рослинництво - одна з основних галузей сільськогосподарського виробництва, яка задовольняє потреби населення в продуктах харчування, а промисловості в сировині. Важливим завданням рослинництва є збільшення виробництва продукції [1-3].

Технологія обробітку зернових культур - це комплекс агротехнічних прийомів, які виконуються в певній послідовності, спрямовані на задоволення біологічних вимог культури та отримання високого врожаю заданої якості і включає наступні етапи:

- передпосівна підготовка ґрунту;

* Науковий керівник – Шабінський О.В., д.е.н., професор

- внесення добрив;
- підготовка насіння до сівби;
- посів;
- догляд за посівами;
- збір врожаю [5, 7].

Зростання виробництва зерна і поліпшення його якості найбільш актуальне завдання агропромислового виробництва. Однак в силу обмеженості земельних ресурсів зростання обсягів виробництва повинно досягатися інтенсивним шляхом, тобто за рахунок збільшення врожайності зернових культур, яка в свою чергу впливає на ряд показників економічної ефективності.

На думку Г.В. Савицької [6, с. 126], обсяг виробництва сільськогосподарської продукції є одним з основних показників, що характеризують діяльність сільськогосподарських підприємств. Від його величини залежать обсяг реалізації продукції, рівень її собівартості, сума прибутку, рівень рентабельності, фінансовий стан підприємства, його платоспроможність та інші економічні показники. Тому аналіз господарської діяльності необхідно починати з вивчення обсягу виробництва продукції, і зокрема продукції рослинництва. У процесі аналізу вирішуються наступні завдання:

- обґрунтовуються і коригуються плани виробництва продукції;
- здійснюється систематичний контроль за виконанням плану виробництва продукції;
- визначається вплив факторів на обсяг виробництва продукції;
- виявляються внутрішньогосподарські резерви збільшення виробництва продукції;
- оцінюється діяльність господарства щодо використання можливостей збільшення виробництва продукції з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних факторів;
- розробляються заходи щодо освоєння виявлених резервів збільшення виробництва продукції.

Обсяг виробництва і обсяг реалізації продукції є взаємозалежними показниками. В умовах обмежених виробничих можливостей і необмеженого попиту пріоритет належить обсягу виробництва продукції, який визначає обсяг продажів. Але в міру насичення ринку і посилення конкуренції не виробництво визначає обсяг продажів, а, навпаки, можливий обсяг продажів є основою розробки виробничої програми. Підприємство має виробляти тільки ті товари і в такому обсязі, які воно може реалізувати.

Обсяг виробництва і реалізації продукції може виражатися в натуральних, умовно-натуральних, трудових і вартісних показниках. Узагальнюючі показники обсягу діяльності підприємства одержують за допомогою вартісної оцінки, для чого використовують постійні або поточні ціни.

Для оцінки виконання виробничої програми використовуються натуральні показники обсягів виробництва і реалізації продукції за окремими видами і групами однорідної продукції.

Умовно-натуральні показники застосовуються для узагальнення характеристики обсягів виробництва продукції.

Нормативні витрати праці також використовуються для узагальнення оцінки обсягів випуску продукції - в тих випадках, коли в умовах багато продуктового виробництва не представляється можливим висловити загальний його обсяг в натуральних або умовно-натуральних показниках.

Аналіз виробництва продукції рослинництва доцільно починати з вивчення її динаміки як за окремими видами, так і в цілому по рослинництву з оцінкою змін, що відбулися.

Для цього необхідно мати дані про обсяг виробництва продукції рослинництва в постійних цінах, а також про валовий збір продукції по кожній культурі за останні 5-10 років. На підставі цих даних розраховуються базисні і ланцюгові темпи росту.

На думку Г.В. Савицької [6, с. 212], дані про обсяг виробництва на 100 га сільськогосподарських угідь можна порівнювати з середніми показниками по району, області, а також з даними інших господарств. Це дозволить більш об'єктивно оцінити роботу господарства щодо збільшення виробництва продукції рослинництва.

Важливе значення для оцінки діяльності господарства має аналіз виконання плану за обсягом виробництва продукції рослинництва як по господарству в цілому, так і за окремими підрозділами. З цією метою фактичні валові збори продукції по кожній культурі зіставляють з запланованими, виявляють відсоток виконання плану та відхилення від наміченої програми.

На підставі такого порівняння можна буде зробити висновок про виконання плану виробництва продукції в галузі рослинництва не тільки в цілому по господарству, а й за окремими бригадами.

Як видно, економічний аналіз виконує дуже важливі функції в системі управління виробництвом і має важливе значення в процесі виявлення резервів збільшення виробництва продукції. Від того, наскільки глибоко і всебічно зроблено аналіз виробництва продукції, залежать оцінка діяльності господарства щодо використання наявних можливостей збільшення виробництва продукції, а також повнота і реальність виявлених резервів і як результат цього - подальше збільшення виробництва продукції, зниження її собівартості, зростання прибутку, рентабельності тощо.

Обсяг виробництва сільськогосподарської продукції є одним з основних показників, що характеризують діяльність сільськогосподарських підприємств. Від його величини залежать обсяг реалізації продукції, рівень її собівартості, сума прибутку, рівень рентабельності, фінансовий стан підприємства, його платоспроможність та інші економічні показники. Тому аналіз господарської діяльності необхідно починати з вивчення обсягу виробництва продукції, і зокрема продукції зернових культур. В процесі аналізу вирішуються наступні завдання:

- характеризуються джерела інформації, які залучаються для аналізу;
- вивчається динаміка і ступінь виконання плану реалізації та обсягу виробництва продукції в діючих і постійних цінах;
- обґрунтовуються чинники зміни реалізації продукції і проводиться їх кількісний вимір;
- оцінюється виконання договірних зобов'язань;
- аналізується якість продукції;
- оцінюється виконання плану за асортиментом і структурою продукції;
- обґрунтовуються резерви (можливості) збільшення обсягу виробництва і реалізації продукції;
- аналізуються показники ритмічності випуску і реалізації продукції;
- розробляються заходи щодо освоєння виявлених резервів збільшення виробництва продукції.

Як видно, економічний аналіз виконує дуже важливі функції в системі управління виробництвом і має виключно важливе значення в процесі виявлення резервів збільшення виробництва продукції. Від того, наскільки глибоко і всебічно зроблено аналіз виробництва продукції, залежать оцінка діяльності господарства щодо використання наявних можливостей збільшення виробництва продукції, а також повнота і реальність виявлених резервів і як результат цього - подальше збільшення виробництва продукції, зниження її собівартості, зростання прибутку, рентабельності тощо.

На обсяг виробництва продукції зернових культур значний вплив мають кліматичні умови. У зв'язку з цим для правильної оцінки виконання плану за звітний рік необхідно попередньо вивчити дані про валовий збір в динаміці за кілька років. Паралельно слід аналізувати зміни посівних площ і врожайності. Це дозволить виявити тенденції в зміні обсягу виробництва окремих видів продукції і встановити причини їх зміни.

Поряд зі збільшенням виробництва зерна особлива увага звертається на поліпшення якості зерна, і перш за все на розширення виробництва пшениці, а також важливих круг'яних і фуражних культур.

Для успішного вирішення цих завдань необхідно покращувати використання агротехніки, ширше впроваджувати високоврожайні сорти і гібриди, удосконалювати структуру посівних площ. Велике значення надається також ефективному використанню добрив.

Вихідною галуззю сільськогосподарського виробництва є рослинництво, особливо зернові культури. За даними бухгалтерського і статистичного обліку, на основі планової та звітної документації за результатами року вивчається хід виконання плану виробництва продукції зернових культур і її реалізація за видами, врожайність окремих культур, агротехнічні заходи. Встановлюється величина фактичного відхилення виробництва окремих видів продукції від планових і минулих років, зіставляється з планом її продажу та використання для внутрішньогосподарських потреб. Аналізується також вплив окремих факторів на зростання і підвищення ефективності виробництва продукції. В ході аналізу звертається увага на два основні

чинники, що впливають на обсяг валового збору продукції - розмір посівних площ і врожайність, а по групах однорідних культур, крім того, - і на структуру посівних площ. Розглядається виконання плану за посівними площами, врожайності та виробництва продукції рослинництва шляхом зіставлення планових даних за окремими культурами або групі культур з фактичними показниками. Це дозволяє виявити, за рахунок яких чинників (інтенсивних, екстенсивних) збільшилося виробництво продукції, визначити резерви валових зборів.

Після аналізу впливу факторів на обсяг валового виробництва необхідно більш детально проаналізувати виконання плану і динаміку посівних площ за культурами, встановити зміни в розмірі та структурі посівних площ і дати їм економічну оцінку. До важливих завдань аналізу належить виявлення і підрахунок резервів збільшення виробництва продукції зернових культур.

Фахівцям сільськогосподарських підприємств важливо вміти аналізувати ефективність сільськогосподарського виробництва, знаходити раціональні шляхи в підвищенні його віддачі. Всебічне вивчення досвіду роботи сільськогосподарських підприємств, а також структурних підрозділів, аналіз їх діяльності за певний період сприяють кращій організації праці на тій чи іншій ділянці, а отже, збільшення виходу продукції, зростання продуктивності праці, раціональному використанню виробничого потенціалу [8].

Щоб об'єктивно оцінити підсумки виробничо-фінансової діяльності автори пропонують застосовувати різні методичні прийоми аналізу: порівняння, угруповання даних, ланцюгова підстановка, балансовий метод, бальна оцінка результатів роботи, аналітичні таблиці, графіки і т.д. [7, 9].

Ряд авторів наголошує про те, що особливий інтерес представляють результати порівняльного аналізу фактичних і нормативних показників виробництва. Аналіз дозволяє зробити висновки про доцільність виробництва тих чи інших зернових культур в даній області [2, 4].

Заключним етапом аналізу є виявлення резервів збільшення продукції зернових культур. Виявлення резервів продукції рослинництва повинно здійснюватися за такими напрямками: розширення посівних площ, поліпшення їх структури і підвищення врожайності сільськогосподарських культур.

Література.

1. Заїка С.О. Аналіз виробництва продукції рослинництва: методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни / С.О. Заїка. - Харків: ХНТУСГ. – 2009. – 36 с.
2. Заїка С.О. Оперативний аналіз виробничої діяльності підприємств АПК [Навчальний посібник] Харків: Вид-во «Міськдрук», 2010. – 113 с.
3. Мазнев Г.Є. Адаптація інноваційних агротехнологічних рішень до умов різного ресурсного забезпечення сільськогосподарських підприємств / [Г.Є. Мазнев, О.О. Красноручський, Н.Ю. Гаврилович та інші] // Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування техніки і технологій для сільського господарства України: Збірник наукових праць УкрНАД прогнозування техніки і технологій для с.-г. виробництва ім. Леоніда Погорілого. – Дослідницьке: УкрНАДПВТ, 2008. – Вип. 12 (26). – С. 13-23.
4. Мазоренко Д.І. Методичні підходи щодо економічного програмування урожайності сільськогосподарських культур / [Д.І. Мазоренко, Г.Є. Мазнев, О.О. Красноручський, Н.Ю. Гаврилович та інші] // Вісник СНАУ: Економічна серія. – Суми: Видавництво «Довкілля». - 2006. № 9. - С. 121-126.
5. Методика розробки технологічних карт та нормативів витрат на вирощування сільськогосподарських культур / [Д.І. Мазоренко, Г.Є. Мазнев, О.О. Красноручський, Н.Ю. Гаврилович та інші]. - Харків: ХНТУСГ. – 2003. – 50 с.
6. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємств / Г.В. Савицька. - К.: Знання, 2010. - 654 с.
7. Технології вирощування зернових і технічних культур в умовах Лісостепу України / За ред. П.Т. Саблука, Д.І. Мазоренка, Г.Є. Мазнева. – Харків: ХНТУСГ. — 2007. – 633 с.

8. Технології вирощування зернових і технічних культур в умовах Лісостепу України / За ред. П.Т. Саблука, Д.І. Мазоренка, Г.Є. Мазнева. – 2-е вид., доп. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 720 с.

9. Технологічні карти та витрати на вирощування сільськогосподарських культур з різним ресурсним забезпеченням / За ред. Д.І. Мазоренка, Г.Є. Мазнева. – Харків: ХНТУСГ. – 2006. – 725 с.

КРИВОБОК Г.Ю.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ІННОВАЦІЙНИЙ РЕЙТИНГ УКРАЇНИ: МІЖНАРОДНІ ОЦІНКИ ТА ПОРІВНЯННЯ

Особливе значення науково-технічної та інноваційної сфери в сучасному світі обумовлюється тим, що саме нові знання та нові технологічні рішення стають визначним чинником конкурентоздатності не лише окремих виробників, а й цілих країн. За інших однакових умов успішними є саме ті національні економіки, в яких сформовані найбільш сприятливі умови для створення та впровадження інновацій. Формуючи систему стимулювання інноваційної діяльності, різні країни вдаються до специфічних підходів і методів, що в підсумку стає основою національної інноваційної моделі. Підвищення рівня інноваційності є не лише засобом активного розвитку, а й важелем забезпечення незалежності країни, її конкурентоспроможності у сучасному динамічному середовищі.

Оцінка рівня інноваційного розвитку проводиться на різних рівнях залежно від потреб аналізу. Моніторинг виконання завдань і оцінювання отриманих результатів за допомогою системи показників і індикаторів розглядається у провідних країнах світу, як важлива складова ефективної науково-технічної політики.

Наразі в світовій спільноті для оцінки інноваційної діяльності країн використовується безліч індикаторів. Розглянемо позицію України за найбільш поширеними з них – індексом глобальної конкурентоспроможності та європейським інноваційним табло.

Згідно з даними, наведеними у звіті Світового економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність за 2016-2017 рр., Україна посіла 85-е місце серед 138 країн світу, втративши за рік п'ять позицій. Вже традиційно, рейтинг очолили Швейцарія та Сінгапур [1]. До десятки країн з найвищим рівнем конкурентоспроможності, як і в попередні роки, увійшли США, Нідерланди, Німеччина, Швеція, Великобританія, Японія, Гонконг та Фінляндія. Індекс глобальної конкурентоспроможності складається зі 113 змінних, що згруповані у 12 контрольних показників за трьома основними групами субіндексів: «Основні вимоги», «Підсилювачі продуктивності», а також «Інновації та фактори вдосконалення». Україна погіршила свої позиції у 7 з 12 основних показників. Разом із тим поліпшилась динаміка складової «Інновації» (підвищення з 54 на 52 позицію). Це відбулося за рахунок показників: «Здатність до інновацій»; «Співпраця університетів та промисловості у дослідженнях і розробках»; «Державні закупівлі високотехнологічної продукції» (табл. 1).

* Науковий керівник – Квятко Т.М., к.е.н., доцент